

**Закон України №4742-IX
«Про академічну доброчесність»
від 18.12.2025 р.: притягнення до
санкцій за порушення правил у
системі освіти та науки**

Джерело: ЧИТОМО <https://chytomo.com/>.

Новини / Авторів за недоброчесні наукові книжки чекають санкції і відсторонення від роботи (31.01.2026)

29 січня 2026 року Президент України Володимир Зеленський підписав проєкт закону №10392 «Про академічну доброчесність», який запроваджує єдині правила у системі освіти та науки щодо академічної доброчесності та відповідальність за порушення.

Авторів академічних творів, у яких виявлять порушення академічної доброчесності, можуть відсторонювати від роботи та притягати до санкцій відповідно до закону «Про академічну доброчесність».

Відтепер кожен видавець академічних робіт має затвердити й оприлюднити правила, які запобігатимуть публікації матеріалів із порушеннями академічної доброчесності. Зокрема, в них мають бути прописані процедури рецензування поданих робіт, їх перевірки на можливі порушення, а також порядок розгляду інформації про можливе порушення академічної доброчесності в опублікованому академічному творі.

Якщо в академічному творі виявлять порушення академічної доброчесності, видавець може відмовити в його публікації та повідомити про це установу, де працює автор. У разі виявлення порушень в уже опублікованій роботі твір відкликають із публічним поясненням причин і повідомленням бібліотек. З моменту відкликання така робота вважається неопублікованою й не враховується під час оцінювання академічної діяльності автора.

Окрім того, закон прямо визначає перелік порушень, серед яких:

- ✓ відчуження авторства,
- ✓ академічний плагіат,
- ✓ приписування авторства,
- ✓ самоплагіат,
- ✓ фабрикація,
- ✓ фальсифікація,
- ✓ недоброчесне оцінювання результатів навчання,
- ✓ несамостійне виконання завдання,
- ✓ недозволена допомога,
- ✓ академічний саботаж,
- ✓ схиляння до порушення академічної доброчесності,
- ✓ інституційні порушення академічної доброчесності.

Санкції за порушення доброчесності стосуватимуться не лише здобувачів освіти, а й педагогічних і наукових працівників і закладів освіти й наукових установ.

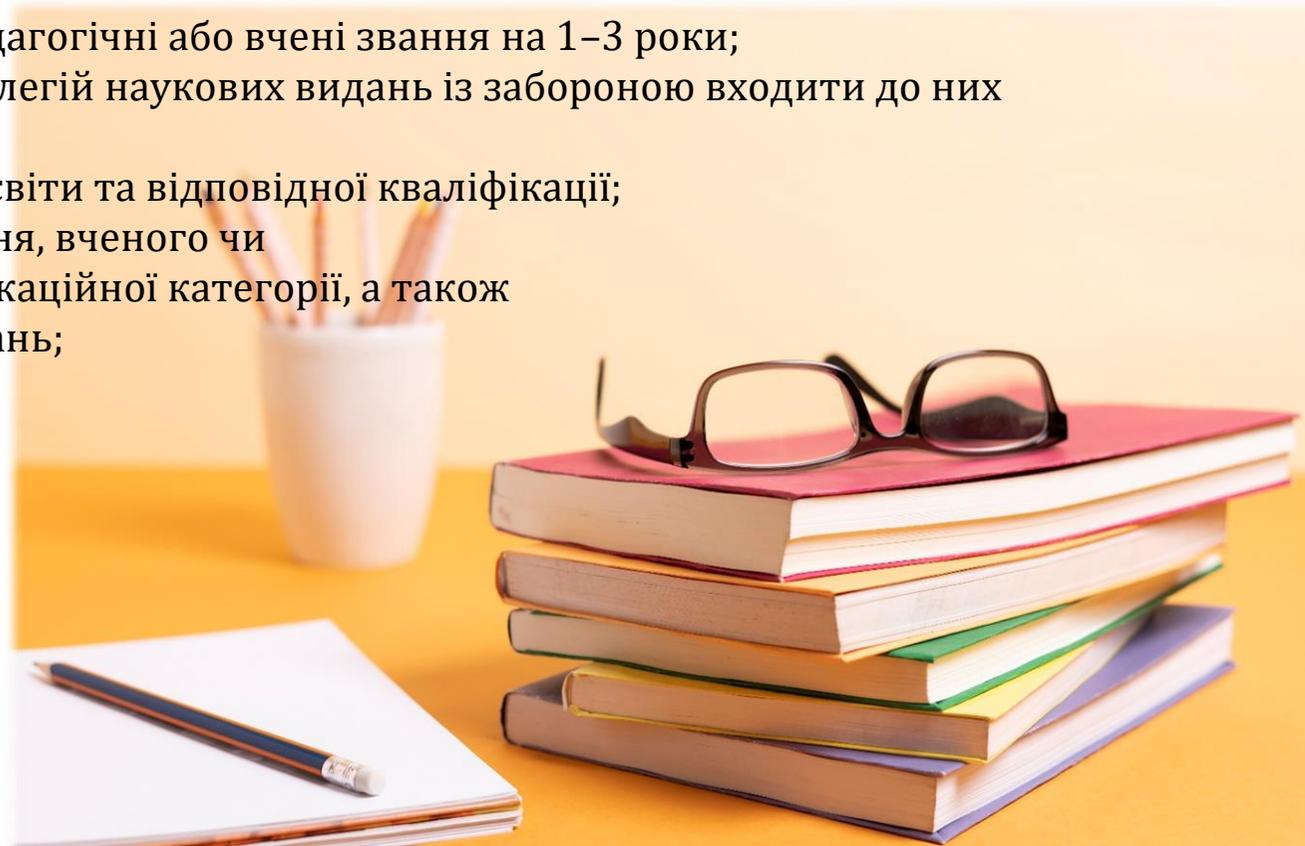
Серед санкцій, передбачених законом:

(див. наступний слайд)

Педагоги та наукові працівники:

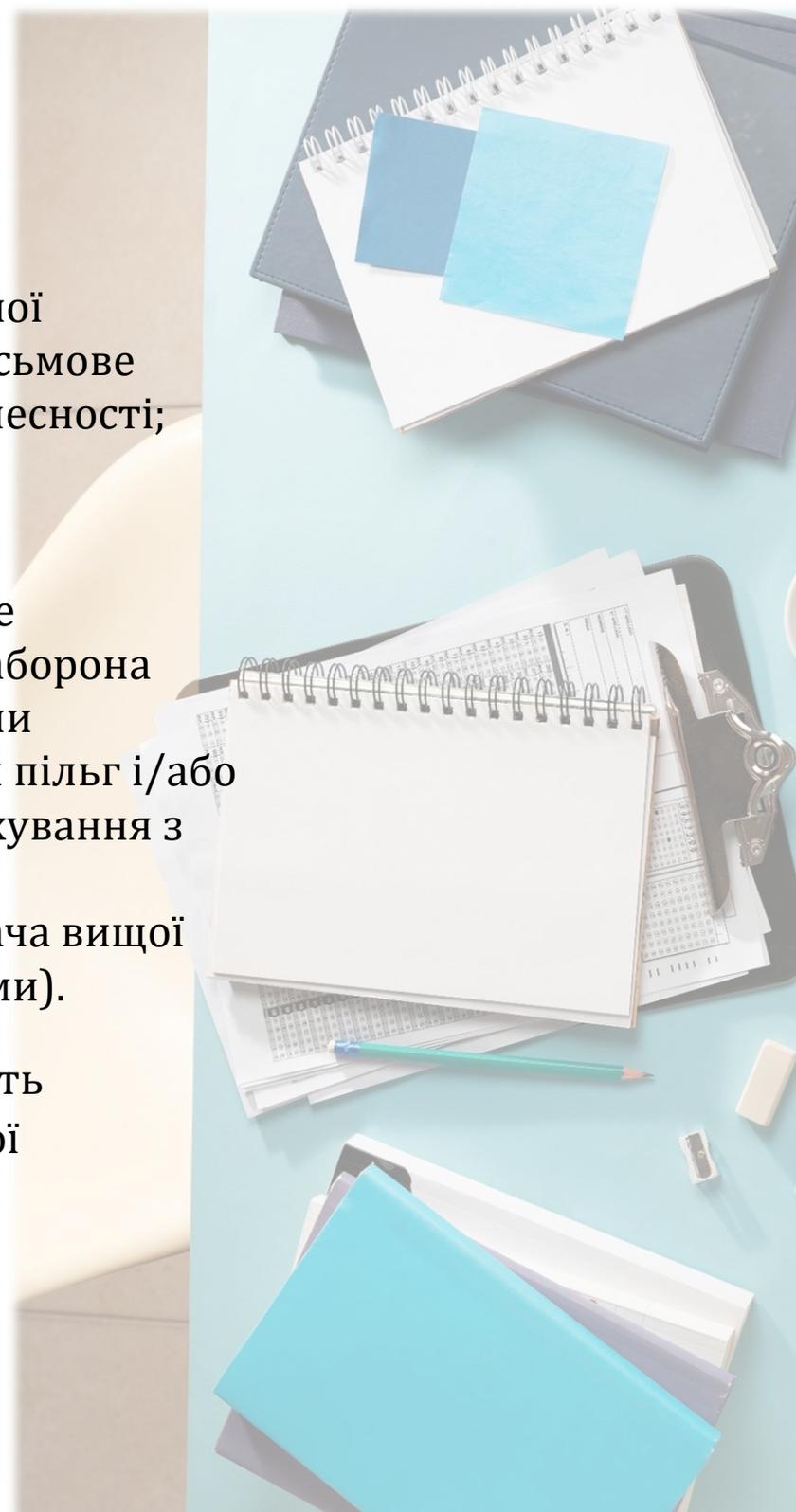
- виключення колегіальних органів управління на строк на 1–3 роки;
- позбавлення права участі в атестації здобувачів вищої освіти на 1–3 роки;
- заборона брати участь у грантових конкурсах і програмах академічної мобільності на 1–3 роки;
- заборона бути науковим, творчим керівником або консультантом здобувачів вищої освіти на 1–3 роки;
- заборона бути відповідальним виконавцем наукових досліджень і проєктів на 1–3 роки;
- заборона претендувати на педагогічні або вчені звання на 1–3 роки;
- виключення з редакційних колегій наукових видань із заборonoю входити до них на 1–3 роки;
- позбавлення ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації;
- позбавлення наукового ступеня, вченого чи педагогічного звання, кваліфікаційної категорії, а також нагород, відзнак, почесних звань;
- догана;
- звільнення.

Здобувачі освіти:

- виховні заходи — відвідування занять з академічної доброчесності / академічного письма; усне або письмове попередження про порушення академічної доброчесності; повторне виконання завдання.
- заходи академічної відповідальності — повторне проходження освітнього компонента або повторне оцінювання (зокрема підсумкове чи атестацію); заборона участі в конкурсах на стипендії, гранти та програми академічної мобільності на 1–3 роки; позбавлення пільг і/або академічної стипендії на визначений строк; відрахування з числа осіб, які здобувають освіту за державним чи регіональним замовленням; відрахування здобувача вищої освіти (крім осіб з особливими освітніми потребами).

Заклади освіти й наукові установи ризикують втратити акредитацію чи ліцензію у разі системної бездіяльності.

Як дотримуватись принципів наукової етики та не порушити новий Закон про академічну доброчесність?

- **не використовуйте для написання наукових робіт сторонні сервіси, чат-боти та штучний інтелект.** Ці засоби можуть надавати некоректні або авторські тексти, що не тільки вплине на наукову репутацію, а й матиме юридичні наслідки
- **не намагайтесь привласнити частково або повністю чужі наукові праці.** Плагіатні програми та комісії з перевірки легко розпізнають привласнені публікації
- **використовуйте міжнародні бази даних, наприклад Scopus або Web of Science,** щоб не повторювати теми опублікованих матеріалів та досліджень
- **якщо маєте сумніви щодо виконання всіх вимог нового Закону, краще звернутись за допомогою до експертів.**

Дотримання академічної доброчесності є основою репутації науковця та довіри до його роботи. Порухення цих норм призводить до дискредитації вченого або ж освітньої чи наукової установи та втрати авторитету.

Тоді як їх дотримання зміцнює науку, підвищує надійність результатів і сприяє розвитку нових ідей.

